

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการนิเทศทางไกล สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 และศึกษาแนวทางการนิเทศทางไกลของหน่วยงานตัวอย่าง 2) เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล และ 3) เพื่อทดลองใช้กระบวนการนิเทศทางไกล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 วิธีดำเนินการวิจัยได้กำหนดเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการนิเทศทางไกล แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารหรือหลักฐาน (Documentary) หน่วยงานตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ศิษยานิเทศก์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการนิเทศ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบบันทึกการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในเรื่องของการนิเทศการศึกษา (Key informants) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูล เชิงพรรณนา

ระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการนิเทศทางไกล แหล่งข้อมูล คือ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการนิเทศทางไกล จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคินคา บัวรองวิทยา โรงเรียนโนนสีดาวิทยา และ โรงเรียนบ้านดงแดงหนองเพ็ญจันทร์ ผู้ร่วมวิจัยคือ ผู้อำนวยการ และ ครู โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพชุดความรู้และแบบประเมินคุณภาพเว็บไซต์ แบบบันทึกการประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ระยะเวลาหนึ่ง ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการนิเทศทางไกล

1.1 สภาพปัจจุบันปัญหาของการนิเทศทางไกล ได้แก่ การขาดความชัดเจนใน รายละเอียดของการนิเทศทางไกล ขาดความรู้เกี่ยวกับความต้องการของโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน ขาดการสำรวจความคิดเห็นจากโรงเรียน ก่อนการผลิตชุดความรู้ ขาดการสำรวจความต้องการ ของครูผู้สอนก่อนการผลิตสื่อสำหรับการนิเทศทางไกล สื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกลไม่ เหมาะสมและไม่ทันสมัย ขาดการอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการหรือวิธีการ นิเทศทางไกล ไม่มีการสำรวจความรู้ ความสามารถของบุคลากรก่อนใช้สื่อในการนิเทศ ทางไกล ความสามารถของบุคลากรในการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อรับการถ่ายทอดความรู้จาก การนิเทศทางไกลยังไม่ดีเท่าที่ควรจำเป็นต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ความไม่เหมาะสมของสื่อที่ใช้ สำหรับการถ่ายทอดความรู้เพื่อการนิเทศทางไกล ตลอดจนขาดเทคนิควิธีการที่ทันสมัยสำหรับ การนิเทศทางไกล และขาดการกำหนดมาตรการจูงใจ ควบคุม ให้กระบวนการนิเทศทางไกล ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล สรุปได้ดังนี้

1.2.1 การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ

1.2.2 การกำหนดนโยบายและมาตรการ

1.2.3 การสร้างชุดความรู้

1.2.4 การผลิตสื่อ

1.2.5 การอบรมการเข้าถึงชุดความรู้และการใช้สื่อ

1.2.6 การนิเทศ

1.2.7 การประเมินผล

2. ระยะเวลาที่สอง ผลการพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล

2.1 ผลการร่างกระบวนการนิเทศทางไกล โดยกำหนดประเด็นที่จะดำเนินการ ในลักษณะขั้นตอนของการนิเทศทางไกล ประกอบด้วย (1) การสำรวจสภาพปัญหาและ ความต้องการ (2) การกำหนดนโยบายและมาตรการ (3) การสร้างชุดความรู้ (4) การผลิตสื่อ (5) การอบรมการเข้าถึงชุดความรู้และการใช้สื่อ (6) การนิเทศ และ (7) การประเมินผล

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศทางไกล โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ทำให้ได้กระบวนการนิเทศทางไกลดังนี้

2.2.1 การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วย การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ การศึกษานโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการกำหนดประเด็นการนิเทศทางไกล

2.2.2 การกำหนดยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดมาตรการ

2.2.3 การกำหนดกรอบแนวคิดในการนิเทศทางไกล ประกอบด้วย การเตรียมชุดความรู้เพื่อการนิเทศทางไกล และการพัฒนาชุดความรู้เพื่อการนิเทศทางไกล

2.2.4 การกำหนดช่องทางในการนิเทศ ประกอบด้วย การเลือกช่องทาง การนิเทศทางไกล การสร้างและการพัฒนาช่องทางการนิเทศทางไกล และการประเมินช่องทางการนิเทศทางไกล

2.2.5 การเตรียมการใช้สื่อการนิเทศทางไกล ประกอบด้วย การสำรวจความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน และการอบรมเพื่อทำความเข้าใจการใช้สื่อการนิเทศทางไกล

2.2.6 การนิเทศทางไกล ประกอบด้วย การใส่ชุดความรู้ผ่านช่องทาง การนิเทศทางไกล การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ และการปรับปรุงสื่อและช่องทางการนิเทศทางไกล

2.2.7 การประเมินผล ประกอบด้วย การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการการนิเทศทางไกลผ่านเว็บไซต์ ปริมาณผู้เข้ามาใช้บริการการนิเทศทางไกล ผลการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ และปัญหาและข้อเสนอแนะจากการดำเนินการ

3. ระยะที่สาม ผลการทดลองใช้และการประเมินผลกระบวนการนิเทศทางไกล

เป็นการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศทางไกลที่ได้จากระยะที่สอง กับ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองใช้กระบวนการนิเทศทางไกล จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคินคำบัวรองวิทยา อำเภอจังหาร โรงเรียนโนนสีดาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ โรงเรียนบ้านดงแดงหนองเพ็ญจันทร์ อำเภोजตุรพัตร์พิमान ผลการดำเนินการปรากฏดังนี้

3.1 การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ

การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัย ได้ ศึกษาจากหลายแหล่งข้อมูลพบว่า เช่น ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ส่วนความต้องการของครู พบว่า ครูต้องการสื่อการสอนที่จะมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ต้องการตัวอย่างแผนการสอน ต้องการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับเพื่อนครูด้วยกัน ข้อเสนอแนะของผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า ได้เสนอแนะให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีวิจารณญาณ ตามมาตรฐานที่ 4 เมื่อศึกษา นโยบายการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ประเด็นที่น่าจะนำมาเป็นกรณีศึกษา คือ เรื่องของการพัฒนาคุณธรรม ผู้วิจัย ได้สรุปประเด็นเพื่อดำเนินการนิเทศทางไกล ซึ่งตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด จึงกำหนดประเด็นในการนิเทศทางไกลครั้งนี้ ในเรื่อง “ การจัดการเรียนการสอนโครงการคุณธรรม ”

3.2 การกำหนดยุทธศาสตร์

จากประเด็นการนิเทศเรื่อง การจัดการเรียนการสอน โครงการคุณธรรม จึงกำหนดกลยุทธ์ที่จะดำเนินการกับ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ “ การส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนให้จัดการเรียนการสอนโครงการคุณธรรม เพื่อเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน โดยใช้การนิเทศทางไกลผ่านเว็บไซต์ ” และได้กำหนดมาตรการดำเนินการ คือ 1) ครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทราบวัตถุประสงค์ของการนิเทศทางไกล 2) ครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถรับการนิเทศทางไกลโดยผ่านช่องทางการนิเทศทางเว็บไซต์ 3) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโครงการคุณธรรม จากการรับการนิเทศทางไกล และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยผ่านกระดานสนทนาในเว็บไซต์ 4) ครูสามารถจัดการเรียนการสอนโครงการคุณธรรม 5) นักเรียนสามารถจัดทำโครงการคุณธรรมและนำเสนอผลงานได้

3.3 การกำหนดกรอบแนวคิดในการนิเทศทางไกล

ผู้วิจัย ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ และแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม แล้วนำมากำหนดเป็นชุดความรู้ เพื่อใช้ในการนิเทศทางไกล ซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม 2) ความรู้เกี่ยวกับโครงการคุณธรรม 3) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พระบรมราโชวาท พระราช

คำรัส และหลักของเศรษฐกิจพอเพียงที่ควรรู้ สำหรับนำมาประยุกต์ใช้ในการทำโครงการ
คุณธรรม 4) แนวการจัดกิจกรรม โครงการคุณธรรม และตัวอย่าง โครงการคุณธรรม หลังจาก
นั้นนำไปหาคุณภาพโดยวิธีการหาค่า IOC (Index of item Congruence) ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 5 คน ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ได้ค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
ทุกข้อ

3.4 การกำหนดช่องทางในการนิเทศทางไกล

ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีการติดต่อสื่อสารกับ
โรงเรียนในสังกัดโดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการรับส่งเอกสารทางราชการ (E-filling) ครูทุก
คนผ่านการอบรมการใช้งานคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานและส่วนมากมีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของ
ตนเอง จึงใช้ช่องทางการนิเทศทางไกลโดยใช้เว็บไซต์ เป็นช่องทางติดต่อกันระหว่างผู้นิเทศ
และผู้รับนิเทศ จากนั้น ได้สร้างเว็บไซต์ นำไปประเมินคุณภาพของเว็บไซต์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ผลการประเมิน พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 หมายความว่าเว็บไซต์มีความเหมาะสมที่จะ
นำไปใช้งาน จากนั้นผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้งานเว็บไซต์เพื่อประกอบการอบรมและเป็น
แนวทางสำหรับผู้รับการนิเทศทางไกล

3.5 การเตรียมใช้สื่อการนิเทศทางไกล ประกอบด้วย

ผู้วิจัยได้สำรวจความสามารถพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์ของบุคลากรใน
โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาจากเอกสารข้อมูลบุคลากรของโรงเรียน และได้กำหนดหลักสูตร
อบรม โดยแบ่งเป็น เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์ ความรู้เกี่ยวกับระบบ
อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ และการรับการนิเทศทางไกลจากเว็บไซต์ ใช้เวลาในการอบรม 1 วัน
วิธีการในการอบรมใช้การลงมือฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผู้รับการนิเทศได้รับประสบการณ์ตรง
สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 การนิเทศทางไกล

ผู้วิจัยได้ใส่ชุดความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอน โครงการคุณธรรม
ในเว็บไซต์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คือ <http://www.somortom.com> ซึ่งผู้รับการนิเทศสามารถ
ติดต่อสื่อสารกับผู้นิเทศ ได้หลายวิธี เช่น การสำรวจความคิดเห็น การแสดงความพึงพอใจต่อ
การรับบริการ การแสดงความคิดเห็น หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านช่องกระดานสนทนา
(Web board) นอกจากนี้ยังมีการอัปโหลด (Upload) ข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรม ต่าง ๆ ให้เป็น
ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

3.7 การประเมินผล

การนิเทศทางไกลโดยใช้เว็บไซต์ ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ในกระดานสนทนา คือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้รับการนิเทศ ในเรื่องการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการสอน ทำให้ผู้นิเทศได้รับแนวคิดใหม่ในการพัฒนาการเรียนการสอน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศทางไกลไปสอนนักเรียนให้จัดทำโครงงานคุณธรรม ผลงานจากการจัดทำโครงงานคุณธรรมของนักเรียนปรากฏชัดเจน เว็บไซต์ได้รับความสนใจจากผู้เข้าชมเป็นจำนวนมาก ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้รับการนิเทศผ่านทางเว็บไซต์ พบว่า เห็นด้วย ร้อยละ 60 เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 30 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 10 ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ พบว่า พอใจมาก ร้อยละ 46.2 พอใจมากที่สุด ร้อยละ 30.8 พอใจปานกลาง พอใจน้อย และพอใจน้อยที่สุด จำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 7.7 ดังภาพที่ 16 ส่วนปัญหาที่พบคือ การนิเทศครั้งนี้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมการนิเทศน้อยเกินไป นิเทศทางไกลเป็นกระบวนการใหม่สำหรับครูจึงไม่มีความชำนาญในการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการให้ความคิดเห็นผ่านกระดานสนทนา ส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้ตกลงช่วงเวลาในการนิเทศเองตามความพร้อมของผู้นิเทศ เพื่อให้มีโอกาสดูคฤงคย์ถึงปัญหาที่ครูพบ เพื่อช่วยกันแนะนำหรือแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการต่าง ๆ และต้องการให้ผู้อำนวยความสะดวกร่วมนิเทศกิจกรรมการนิเทศทางไกลให้มากกว่านี้ เพื่อจะได้แนะนำครูผู้สอนด้วย เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้แก่ครู นอกจากนั้นยังต้องการให้โรงเรียนสนับสนุนจัดการอบรมเพิ่มเติม โดยเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และเพิ่มเติม นวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านเทคนิควิธีการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ได้เต็มศักยภาพ

บทเรียนที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนอกจากจะได้ค้นพบองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว ยังได้เรียนรู้และพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้นิเทศ

การนิเทศทางไกลในครั้งนี้ กระบวนการที่ใช้ในการนิเทศทำให้ผู้วิจัยได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดูแลระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่เป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ที่จะต้องสามารถให้บริการได้ตลอดเวลา หากเกิด

ปัญหาจากระบบควรแก้ไขอย่างรวดเร็ว จับใจ ระบบควรสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูไม่ให้เกิดปัญหาการสูญหายของข้อมูลเดิม เพื่อสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์จริงของผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศจะต้องดูแลการติดต่อสื่อสารกันในระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาจากการแสดงความคิดเห็นของครูที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้รับการนิเทศด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้นิเทศควรแสดงความคิดเห็นเป็นการส่งเสริมขวัญ และกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

จากการพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกลพบว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ทำหน้าที่หลายบทบาท เช่น บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ คือทำให้เกิดความเข้าใจอันดีภายในโรงเรียน และพยายามขจัดข้อขัดแย้ง ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น บทบาทในฐานะผู้นำ คือ พัฒนาความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการใช้อำนาจ และมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ บทบาทในการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ช่วยให้ครูพอใจ งานที่ทำ มีความสะดวกสบายปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางโครงการและนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ช่วยให้ครูเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ให้ครูรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

3. ผู้รับการนิเทศเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองเกิดจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการนำความรู้ไปใช้ แลกเปลี่ยนสื่อ นวัตกรรมซึ่งกันและกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้รับการนิเทศที่เข้าไปใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งข้อค้นพบอีกประเด็นหนึ่งคือ นอกจากผู้นิเทศจะเป็นผู้ให้ความรู้แล้ว ผู้รับการนิเทศเองก็สามารถเป็นผู้ให้ความรู้หรือช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เช่นกันสามารถช่วยแก้ปัญหาที่ผู้รับการนิเทศพบ ในขณะนำองค์ความรู้ไปใช้ เพราะสามารถถามตอบได้ในกระดานสนทนา ครูมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศทางไกล เนื่องมาจากการเปิดโอกาสให้ครูได้รับการนิเทศตรงกับความต้องการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอน สะท้อนความรู้สึกในการทำงาน และแบ่งปันประสบการณ์ ต่าง ๆ ในการสอน การนิเทศทางไกลจึงเป็นกระบวนการพัฒนาครูเพื่อให้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการในการแนะนำช่วยเหลือครู เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. คุณประโยชน์ของเว็บไซต์

นอกจากการนิเทศทางไกลในครั้งนี้จะใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางในการนิเทศ และผู้รับการนิเทศยังสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อเว็บไซต์ในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้จะได้ความรู้ตามที่ผู้รับการนิเทศต้องการ ได้อีกด้วย เช่น การติดตามข่าวความเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของบุคคลในการเข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศ และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพทุกรูปแบบ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะเหล่านี้จะเกิดประโยชน์ต่อผู้รับการนิเทศ โดยเฉพาะสังคมในยุคสารสนเทศ (Information Age) บุคคลจำเป็นต้องรู้สารสนเทศเพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

5. ระบบการประเมินผลงานนักเรียนยังต้องอาศัยการประเมินโดยตรงจากครู

การนิเทศทางไกล ถึงแม้ว่าสามารถค้นหา สารสนเทศจากเว็บไซต์และใช้สื่อสาร ได้ตามต้องการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการแก้ปัญหาหรือเพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศ ยังต้องอาศัยการติดตาม โดยการนิเทศทางตรงอยู่ ซึ่งการประเมินผลงานของนักเรียนยังจำเป็นต้องอาศัยการประเมิน โดยตรงและต่อหน้าซึ่งข้อจำกัดในเรื่องของการประเมินผ่านระบบออนไลน์ยังมีอีกมากมาย เช่น ช่องทางในการแสดงผลงานนักเรียน การซักถามแบบซึ่งหน้า ฯลฯ

6. สะท้อนผลการใช้ระบบการนิเทศทางไกล

การใช้กระบวนการนิเทศทางไกล สำหรับการนิเทศการศึกษา ถึงแม้ว่าผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ แต่เมื่อมีการดำเนินการนิเทศผ่านไปแล้วระยะหนึ่ง ควรมีการสะท้อนผลการใช้กระบวนการนิเทศในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ได้สภาพการดำเนินงานที่แท้จริง ในการนำมาปรับปรุงพัฒนาให้การนิเทศทางไกลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะส่งผลต่อการพัฒนาครูให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมที่ การสะท้อนผล เช่น การสัมมนาผู้รับการนิเทศ การประชุมปฏิบัติการ ฯลฯ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการนิเทศทางไกลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินการเป็น

3 ระยะคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการนิเทศทางไกล 2) การพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล และ 3) การทดลองใช้กระบวนการนิเทศทางไกล ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา พบว่า ขาดการสำรวจความต้องการของครูผู้สอนก่อนการผลิตสื่อสำหรับการนิเทศทางไกล ขาดความรู้เกี่ยวกับความต้องการของโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน สื่อที่ใช้ในการนิเทศทางไกลไม่เหมาะสมและไม่ทันสมัย ขาดความชัดเจนในรายละเอียดของการนิเทศทางไกล ขาดการอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้สื่อนิเทศทางไกล ขาดการกำหนดมาตรการ จูงใจ ควบคุม ให้กระบวนการนิเทศทางไกลประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของสมุน อมรวิวัฒน์ (2547 : 13) ที่กล่าวว่า การนิเทศทางไกลต้องเริ่มที่การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ตรวจสอบปรากฏการณ์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเสียก่อน แล้วจึงวางแผนการนิเทศ จัดหาสื่อที่ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ เทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ปฏิบัติการนิเทศที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและมีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม การศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวาล คัมภีร์วิวัฒน์ (2548 : 164 - 194) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการนิเทศการศึกษาระบบไกล พบว่า ปัญหาและความต้องการได้รับการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศทางไกล ได้แก่ ต้องการให้มีนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ตรงตามความต้องการและมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นปัจจุบัน ต้องการให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับการนิเทศ ต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้ก่อนเข้าสู่ระบบการนิเทศ ต้องการรับสื่อประกอบการนิเทศในรูปแบบบันทึกภาพและแผ่นดิสก์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมในกระบวนการนิเทศทางไกล ไม่สามารถโต้ตอบได้ทันทีที่ส่งผลให้ผู้นิเทศ (Supervisors) กับผู้รับการนิเทศ (Recipient Supervisors) หรือครูมีปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริวรรณ สังข์ประไพ (2545 : 133 - 144) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของผู้อำนวยการและครูวิชาการ โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ไม่มีเวลาในการศึกษาและรับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ จึงให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนิเทศอยู่ในระดับน้อย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และปีต่อมา บุญเจริญ (2544 : ก - ค) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศโรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อมีการจัดการนิเทศ ทำให้ครูมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศ กิจกรรมที่ครูให้ความสนใจมากที่สุดคือสื่อวีดิทัศน์ (Video) เพราะสื่อวีดิทัศน์สามารถบันทึกการสอนและเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็น ได้ทั้งภาพและเสียง จะเห็นได้ว่า ครูผู้สอนหรือผู้รับ

การนิเทศส่วนมากยังพบปัญหาจากการดำเนินการนิเทศการศึกษาทั้งสองลักษณะ

2. การพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล พบว่า การนิเทศทางไกลมีความสำคัญ และควรดำเนินการอย่างจริงจังเป็นระบบ จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศทางไกลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ 2) การกำหนดยุทธศาสตร์ 3) การกำหนดกรอบแนวคิดในการนิเทศทางไกล 4) การกำหนดช่องทางในการนิเทศทางไกล 5) การเตรียมใช้สื่อการนิเทศทางไกล 6) การนิเทศทางไกล และ 7) การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โดนาลด์สัน (Donaldson. 1980 : 335 - 336) ที่ได้เสนอแนะวิธีการดำเนินงานเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศ คือ การทราบข้อมูลเดิมที่เป็นจุดอ่อน การพัฒนาโดยให้เกิดจากความต้องการในตัวผู้รับการนิเทศเอง การให้การช่วยเหลือและเสริมแรง การกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ และการให้รางวัล เช่นการยกย่องชมเชยเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 16) ยังได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะกระบวนการนิเทศที่จัดว่าเป็นศาสตร์ก็เพราะกระบวนการนี้เป็นปรัชญาที่แสวงหาความจริง ความรู้และคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ส่วนที่ว่าเป็นศิลป์ก็เพราะต้องอาศัยเทคนิค วิธีและมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การติดต่อประสานงาน การจูงใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา ปัญจะเรือง (2546 : 40) ที่ศึกษาเรื่องการประเมิน โครงการนิเทศทางไกลข่าวการประถมศึกษา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่า การนิเทศทางไกลช่วยเพิ่มพูนความรู้แก่ครูมาก รองลงมาคือการนิเทศทางไกลช่วยปลูกฝังนิสัยรักการเขียนแก่ครู การนิเทศทางไกลเหมาะสมกับท้องถิ่น ส่วนกระบวนการนิเทศทางไกลสามารถพัฒนาขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านของวิธีการและสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการนิเทศทางไกล และสอดคล้องกับ แสน สมนึก (2541 : 89) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้อำนวยการ โรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศทางไกลมีรูปแบบ (Pattern) เฉพาะที่สามารถพัฒนาได้และเมื่อได้รับการพัฒนาแล้วจะส่งผลให้ผู้รับการนิเทศเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ

3. การทดลองใช้กระบวนการนิเทศทางไกล มีประเด็นที่นำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

3.1 เว็บไซต์ที่ใช้เป็นช่องทางการนิเทศที่มีคุณภาพ จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศพบว่า ผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อเว็บไซต์อยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 46.2 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วุทธิศักดิ์ โภชนกุล (2552 : 1-2) ที่กล่าวว่า การนิเทศ

ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เป็นกระบวนการในการให้คำปรึกษาและสารสนเทศ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ สะท้อน ความคิด และสร้างความเข้าใจ เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการติดต่อ สื่อสารระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศโดยยึดหลักการของความลับและความปลอดภัยของ ข้อมูล โดยการสร้างสภาพแวดล้อมเสมือน (Virtual environment) เป็นการให้คำปรึกษา ซึ่งเน้น ช่วยเหลือ การติดต่อประสานงาน ระหว่างศึกษานิเทศก์ ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิด การปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมียุทธศาสตร์ คือ การบันทึก และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน (KM) การสะท้อนความคิดในงานที่ปฏิบัติ (Efflection) กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน ค้นหาและสร้างความเชี่ยวชาญ ในสังคมผู้ปฏิบัติงาน (Cop) สร้างความตระหนักและการบังคับตนเองของผู้ปฏิบัติงาน ป้องกัน ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานและการเรียนรู้ ให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนา ตามลักษณะของ วิชาชีพ และช่วยให้มีความตระหนักในความสามารถและทักษะ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ เนตรนภา กองงาม (2551 : 19) ที่สรุปไว้ว่า สื่อในรูปแบบเว็บไซต์ในระบบ อินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน และการใช้เทคโนโลยีได้ช่วยยับยั้งขยาย ประสบการณ์ของมนุษย์ให้กว้างขวางออกไป โดยสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นสามารถทำให้อุปสรรค ทั้งในเรื่องของกาลเวลาและสถานที่ กลายเป็นเรื่องที่ไร้ความหมาย ด้วยรูปแบบของสื่อ อินเทอร์เน็ตทำให้สามารถที่จะทำการติดต่อสื่อสารในที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวกแม้ในบ้านของ ตนเอง และเสกสรร สายสีสด (2542 : 172) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้อินเทอร์เน็ต สำหรับสถาบันราชภัฏอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ช่องทางหนึ่งที่ ประสบผลสำเร็จในกระบวนการจัดการเรียนการสอนคือการสร้างหรือพัฒนาเว็บไซต์ให้มี ประสิทธิภาพโดยผ่านกระบวนการตรวจสอบและพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญตลอดจนผ่านการ ทดลองใช้ (Try out) แล้วจึงนำไปใช้จริงซึ่งเว็บไซต์ที่ใช้เป็นช่องทางการนิเทศครั้งนี้ได้ผ่าน กระบวนการดังกล่าวทุกขั้นตอน

อย่างไรก็ตามยังมีผู้รับการนิเทศส่วนหนึ่งที่ยังมีความพึงพอใจระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 7.7 และน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.7 ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าระบบการสื่อสารโดยเว็บไซต์ยังไม่ สามารถให้บริการได้เต็มที่ เพราะปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านความเร็วในการเชื่อมต่อระบบ การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต บางพื้นที่ยังให้บริการไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของ โอภากร เขียวประเสริฐ (2550 : 84) พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการใช้อินเทอร์เน็ต คือ อินเทอร์เน็ตมี ความเร็วต่ำ รองลงมาคือ เครื่องคอมพิวเตอร์และสถานที่ที่มีปริมาณไม่เพียงพอ และสถานที่ไม่ เหมาะสมในการใช้บริการ นอกจากนี้ สัจจะ ดันจันทรพงศ์ (2544 : 55) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า อินเทอร์เน็ตมีความเร็วต่ำไม่ทันกับความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการใช้ อินเทอร์เน็ต จึงควรมีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตและพัฒนาเว็บไซต์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ผู้รับการนิเทศได้รับการพัฒนาตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้รับการนิเทศ ได้เกิดทักษะในการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง เพราะผู้รับการนิเทศทางไกล สามารถรับการนิเทศ ได้ตามศักยภาพ ไม่เกิดการเปรียบเทียบหรือต้องแข่งขันในการเรียนรู้ ไม่จำกัดเวลา จึงทำให้ ผู้รับการนิเทศไม่เกิดความเครียดและสามารถที่จะสื่อสารได้เมื่อเกิดข้อสงสัย เป็นไปตามที่ไพโร วัลย์ วันทนา (2552 : 1-5) ซึ่งเสนอวิธีการปฏิบัติการนิเทศควรมีหลักการสำคัญ เช่น การมี มนุษย์สัมพันธ์อันดีต่อกัน การทำงานเป็นทีม มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมผลสำเร็จ ภายใต้อาณัติ เชื่อที่ว่า ผู้รับการนิเทศทุกคนสามารถพัฒนาให้บรรลุผลตามศักยภาพได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของสมศักดิ์ ฐิตาสุวรรณค์เวช (2545 : 90) ที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในการใช้สื่อทางไกลแบบ 2 ทาง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ส่ง (Sender) กับผู้รับ (Receiver) จะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพราะสื่อทางไกลจะตอบสนอง เรียนรู้หรือการศึกษาแบบเอกคนบุคคล (Individual study) ส่วน วิริยะ บุญยะนิวาสน์ (2539 : 34-35) ศึกษาพบว่า สภาพการนิเทศทางไกลช่วยกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ไปใช้ปรับปรุง ผลงานของตน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการพัฒนางานของครู ถ้ามีสื่อให้เรียนรู้และมีการกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมอย่างเป็นระบบ ย่อมทำให้ครูสามารถพัฒนางานอย่างเป็นระบบไปด้วยทั้งนี้ ผู้รับการนิเทศยังสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อเว็บไซต์ในด้านอื่น ๆ

กิจกรรมการนิเทศครั้งนี้ยังมีส่วนให้ครูเกิดการตื่นตัวที่จะค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต การสอบถามจากผู้รู้ ห้องวิชาการ หรือ ห้องสมุด เป็นต้น การได้ค้นคว้าจากการอ่านสารสนเทศต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการ พัฒนาตนเองของครูได้ สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 93) ที่กล่าวว่า กิจกรรม การอ่านเป็นสิ่งที่ผู้นิเทศแนะนำให้กับผู้รับการนิเทศศึกษาหาความรู้จากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัย บทความทางวิชาการต่าง ๆ ใช้ได้ดีมากในสถานศึกษา โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จาก การอ่านหนังสือ การอ่านจะมีประโยชน์มากขึ้นถ้า ได้มีการจัดกลุ่มอภิปรายสิ่งที่ได้จากการอ่าน จะส่งผลไปถึงคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ มาลี จุฑา (2544 : 245) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ จะนำไปสู่ผลสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษา ตามนัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้ที่ นักเรียนได้เรียนรู้ตามเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ตลอดจนทำให้เกิดการประหยัดในทรัพยากรต่าง ๆ แต่ให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นที่ยังพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

3.3 ผู้รับการนิเทศเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการนำความรู้ไปใช้ นอกจากนั้นยังแลกเปลี่ยนสื่อ (Media) นวัตกรรม (Innovation) ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ที่ดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่เข้าไปใช้สื่อเว็บไซต์ ขณะเดียวกันยังมีข้อค้นพบอีกอย่างหนึ่งคือ นอกจากผู้นิเทศจะเป็นผู้ให้ความรู้แล้ว ผู้รับการนิเทศเองก็สามารถเป็นผู้ให้ความรู้หรือช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เช่นกันซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาที่ผู้รับการนิเทศเป็นผู้เผชิญด้วยตนเองในขณะที่นำองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้รับไปใช้อย่างเป็นระบบ เหตุผลที่ดำเนินการได้ดังกล่าวเพราะสามารถถามตอบได้ในกระดานสนทนาได้ตลอดเวลาโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (Anytime – Anywhere) สอดคล้องกับ สุทธนุ ศรีไสย์ (2549 : 8) ที่กล่าวว่า การนิเทศช่วยให้ครู ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนแต่ละคนสามารถสังเกตการทำงานหรือการสอนของครูคนอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงการสอนของตน นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์การสอนและรับเอาวิธีการสอนใหม่ ๆ จากครูคนอื่นไปทดลองใช้ รวมทั้งเรียนรู้วิธีการช่วยเหลือให้การสนับสนุนแก่ครูคนอื่น ๆ ด้วย กิจกรรมการนิเทศทางไกลครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างให้อิสระกับครู ซึ่งการพัฒนาการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีการจัดขึ้นให้ตรงตามความต้องการของครูแทนการบังคับ เน้นแรงจูงใจภายในและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดังนั้นบรรยากาศในการทำงานที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนที่ตนเองพอใจ จึงเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของครูในกิจกรรมการนิเทศมากขึ้น (ชาลัชย อาจินสมาจาร. 2547 ข : 41 ; อ้างอิงมาจาก Owens. 1970)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการนิเทศทางไกลครั้งนี้ได้ตอบสนองความต้องการของครูผู้สอนซึ่งถือว่าเป็นผู้รับการนิเทศได้เป็นอย่างดี กล่าวคือเมื่อผู้รับนโยบายนำไปปฏิบัติได้แสดงทักษะของตนแล้ว แล้วเมื่อผู้กำหนดนโยบาย ไปนำทักษะของผู้ปฏิบัติมาเป็นแนวทางในการมอบหมายนโยบาย โดยนโยบายนั้นก็จะถูกนำไปปฏิบัติอย่างประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดการประหยัดแต่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การพัฒนากระบวนการนิเทศทางไกล สามารถช่วยให้ครุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นิเทศ และสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน จึงเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ระดับประเทศ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้สนับสนุนการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศทางไกลที่ผู้ให้การนิเทศกับผู้รับการนิเทศไม่จำเป็นต้องพบเจอกันเป็นประจำ ซึ่งอาจจัดระบบอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพสูง ตลอดจนสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาคิดค้นนวัตกรรมใหม่มาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

1.2 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตนวัตกรรมการนิเทศการศึกษาโดยการกำหนดมาตรการที่เป็นการกระตุ้นแรงจูงใจให้บุคลากรสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการนิเทศการศึกษา ใหม่ ๆ มาใช้เป็นช่องทางในการนิเทศทางไกล

1.3 ระดับสถานศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมโครงการนิเทศทางไกล โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างชำนาญ จนสามารถเป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรนำเว็บไซต์ การนิเทศทางไกลไปใช้ในการนิเทศ เพื่อพัฒนาครู ทั้งเป็นสื่อในการนิเทศทางไกล หรือเป็นสื่อในการศึกษาเรียนรู้ของครูอีกแนวทางหนึ่งเพื่อพัฒนาครู ให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

2.2 การช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้ ผู้นิเทศสามารถจัดทำชุดความรู้ในเรื่องอื่น ๆ ตามที่ครูสนใจ หรือชุดความรู้ที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาครู ใส่ไว้ในเว็บไซต์ จะทำให้ครูได้เรียนรู้และมีความรู้เพิ่มขึ้น เพราะการศึกษาเรียนรู้จากเว็บไซต์ สามารถศึกษาได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า จากการศึกษาที่ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาในการนิเทศทางไกล คือ การจัดการเรียนการสอน โครงการคุณธรรม ซึ่งมีระยะเวลาในการทดลองใช้กระบวนการนิเทศทางไกล 3 เดือน จึงทำให้การประเมินผลการนิเทศทางไกล ไม่สามารถประเมินถึงผลกระทบ (Outcome) ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง เป็นเพียงการประเมินผลการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการ จึงขอเสนอแนะว่า หากมีการนำเอากระบวนการนิเทศทางไกลไปใช้ ควรมีการกำหนดขั้นตอนในการประเมินผลให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษานิเทศทางไกล โดยใช้สื่อในลักษณะอื่น ๆ หรือเป็นสื่อประสม ตามกระบวนการนิเทศทางไกล ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นครั้งนี้

4.2 ควรมีการศึกษานวัตกรรมการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) โดยใช้สื่อเว็บไซต์สำหรับครู ซึ่งจะ เป็นช่องทางให้ครูเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถร่วมกระบวนการจัดการความรู้ได้ตลอดเวลา

4.3 ควรมีการศึกษานำกระบวนการนิเทศทางไกลมาใช้กับการนิเทศภายใน สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีบุคลากรจำนวนมาก